

Ware Christelijke Religie

Vervolg van Hoofdstuk 5

DE DECALOOG OF DE TIEN GEBODEN

332. Hieraan zullen vier gedenkwaardigheden worden toegevoegd.

De eerste gedenkwaardigheid is deze: eens hoorde ik luide uitroepen, die als het ware uit de hellen, door water heen, omhoog gorgelden.

Iemand aan de linkerzijde riep: 'O zulke rechtvaardigen', en tweede aan de rechterzijde: 'O zulke geleerden', en een derde van achteren: 'O zulke wijzen'.

Daar het in mijn gedachten opkwam, of er ook in de hel rechtvaardigen, geleerden en wijzen zouden zijn, wilde ik graag zien, of er zulke mensen daar waren.

En er werd uit de hemel tot mij gezegd: 'U zult zien en horen'.

In de geest verliet ik toen het huis en ik zag voor mij een opening.

Ik ging daar op af en keek naar beneden.

En zie, er was een trap waarlangs ik afdaalde.

Toen ik beneden was, zag ik vlakten bezaaid met heesters en daar tussendoor doornen en netels.

Ik vroeg of dit de hel was en men zei: 'Dit is het lagere land, dat vlak boven de hel is'.

Daarna begaf ik mij, de kreten op volgorde afgaande, tot het eerste geroep 'o zulke rechtvaardigen', en ik zag een bijeenkomst van hen, die in de wereld rechters waren geweest en die door vriendschap en geschenken beïnvloed waren.

Daarna ging ik tot het tweede geroep 'o zulke geleerden', en ik zag een vergadering van hen, die in de wereld redeneerders waren geweest, en tot het derde geroep 'o zulke wijzen', en ik zag een bijeenkomst van hen, die in de wereld bevestigers waren geweest.

Van deze laatste groep keerde ik mij echter weer om naar de eerste, waar de rechters waren die door vriendschap en geschenken beïnvloed waren en als rechtvaardigen werden uitgeroepen.

En ik zag opzij een soort amfitheater, uit bakstenen gebouwd en bedekt met zwarte tegels.

Er werd mij gezegd, dat daar hun rechtbank was.

Aan de noordzijde waren drie ingangen, drie aan de westzijde en geen enkele aan de zuid- en oostzijde.

Een teken, dat hun oordelen geen oordelen van gerechtigheid waren, maar van willekeur.

In het midden van het amfitheater was een open haard, waarin stookknechten zwavel- en pekfakkels van pijnhout wierpen, waarvan het lichtschijnsel over de gepleisterde wanden flakkerde, en geschilderde afbeeldingen van avond- en nachtvogels te zien gaf.

Maar deze haard en het lichtflakkeren daaruit in de vormen van die afbeeldingen, stelden hun gericht voor, namelijk dat zij de feiten van elk onderzoek anders konden kleuren en deze een schijn geven al naar hun voorkeur.

Na een half uur zag ik bejaarden en jongeren in purper omzoomde toga's en mantels binnenkomen, die na het afzetten van hun hoeden op de zetels aan de tafels gingen zitten om recht te spreken.

En ik hoorde en merkte op, hoe behendig en scherpzinnig zij vanuit het oogpunt van vriendschap de oordelen keerden en draaiden tot een schijn van gerechtigheid en dit in die mate, dat zij zelf het onrecht als recht zagen, en omgekeerd het recht als onrecht.

Deze overtuigingen over recht en onrecht waren op hun gelaat te zien en kon men horen uit de toon van hun spreken.

Toen werd mij uit de hemel verlichting gegeven, van waaruit ik de bijzonderheden waarnam, of zij al dan niet overeenkomstig het recht waren.

En ik zag met welk een bedrevenheid zij het onrecht verhulden en daaraan het aanzien van recht gaven, en uit de wetten de meest gunstige kozen, waarnaar zij de zaak van het onderzoek ombogen, en het overige door geslepen redeneringen terzijde schoven.

Na de gerichten werden de uitspraken overgebracht aan de cliënten, vrienden en begunstigden.

En dezen riepen, om hen voor de gunst te belonen, de hele weg lang met luide stem: 'O zulke rechtvaardigen, o zulke rechtvaardigen'.

Daarna sprak ik over hen met engelen uit de hemel, en vertelde hun een en ander van wat ik gezien en gehoord had.

De engelen zeiden: 'Zulke rechters schijnen anderen toe als met de scherpzinnigste blik begaafd, terwijl ze toch hoegenaamd niets van recht en billijkheid zien.

Als u hun de vriendschap voor deze of gene afneemt, zitten zij in de rechtszaak als beelden, en zeggen alleen: ik ga akkoord, ik sluit mij hier- of daarbij aan.

Dit komt omdat al hun oordelen vooroordelen zijn, en het vooroordeel samen met de gunst de zaak van begin tot einde volgt.

Vandaar zien zij niets anders dan wat in het belang van de vriend is.

Bij alles wat daar tegenin gaat, wenden zij de ogen af en zien slechts zijdelings toe.

Wanneer zij de kwestie opnieuw opnemen, wikkelen zij deze in redeneringen als een spin haar prooi in draden, en verslinden ze.

Daardoor komt het, dat zij, wanneer zij niet het web van hun vooroordeel volgen, niets van het recht zien.

Zij werden daarnaar onderzocht, of zij het konden zien en het bleek van niet.

Dat dit zo is, zal de bewoners van uw wereld verwonderen, maar zeg hun, dat dit een door de engelen uit de hemel onderzochte waarheid is.

Daar zij niets van het recht zien, beschouwen wij in de hemel ze niet als mensen, maar als monsterlijke gelijkenissen van de mens, waarvan de hoofden datgene uitmaken, wat van vriendschap is, de borsten dat wat onrecht is, de handen en voeten dat wat bevestigt en de voetzolen dat wat gerechtigheid is, hetgeen zij, als het de vriend niet begunstigt, onder de voet lopen en vertrappen.

Van welke aard zij echter op zichzelf beschouwd zijn, zult u zien, want hun einde is nabij'.

En zie, plotseling opende zich toen de grond en tafels tuimelden over elkaar en werden samen met het hele amfitheater verzwolgen, en in holen en kerkers geworpen.

Toen werd tot mij gezegd: 'Wilt u hen daar zien?' En zie, zij verschenen naar het gezicht als van gepolijst staal, naar het lichaam van nek tot lendenen als gesneden beelden bekleed met luipaardenvellen, en naar de voeten als kleine slangen.

En ik zag de wetboeken, die zij op de tafels hadden liggen, in speelkaarten veranderd; en nu werd hun in plaats van recht te spreken het werk opgedragen om kleurstof tot rouge te bereiden, om daarmee de gezichten van hoeren op te smukken en deze zo in schoonheden te veranderen.

Na dit gezien te hebben, wilde ik mij naar de twee overige bijeenkomsten begeven.

Naar de ene waarin louter redeneerders waren en naar de andere waarin louter bevestigers waren.

Maar er werd tot mij gezegd: 'Rust wat uit, er zullen u ter begeleiding engelen uit een gezelschap, dat zich het dichtst boven hen bevindt, meegegeven worden.

Door hen zal u uit de Heer licht worden gegeven, en u zult wonderbaarlijke dingen zien'.

333. De tweede gedenkwaardigheid.

Na enige tijd hoorde ik weer uit het lagere land de stemmen van eerder, ‘o zulke geleerden, o zulke geleerden’.

Ik keek rond wie er in mijn nabijheid waren.

En zie, er waren engelen die zich in de hemel direct boven diegenen bevonden, die uitriepen, ‘o zulke geleerden’.

Ik sprak met hen over het geroep, en zij zeiden dat het van die geleerden waren die alleen daarover redekavelen, of iets zo is dan wel of iets niet zo is, en zelden denken dat het zo is.

Daarom zijn zij als winden die waaien en voorbijgaan, en als schorsen om bomen die zonder merg zijn; als schillen om amandelen zonder pit; of als de vellen om vruchten zonder vlees.

Want hun inzichten zijn zonder innerlijk oordeel en alleen met de zinnen van het lichaam verenigd. Daarom kunnen zij, wanneer de zinnen zelf niet oordelen, in het geheel geen gevolgtrekking maken.

In één woord, zij zijn louter zinlijk en worden door ons redeneerders genoemd.

Zij worden redeneerders genoemd, omdat ze nooit enige gevolgtrekking maken, maar al wat ze horen opnemen, en daarover redetwisten of iets zo is en zijn daarbij voortdurend in tegenspraak.

Van niets houden ze meer dan waarheden aan te vallen en ze zo in stukken te scheuren door ze tot onderwerp van redetwisten te maken.

Dezen zijn het die zich als geleerder dan anderen in de wereld beschouwen.

Nadat ik dit gehoord had, vroeg ik de engelen, mij naar hen te leiden.

Zij leidden mij naar een hol, vanwaar treden naar het lagere land voerden.

Wij daalden af en gingen op het geroep af, ‘o zulke geleerden’ en zie, het waren er enige honderden, die op één plaats stonden en op de grond stampten.

Verwonderd hierover vroeg ik, waarom ze daar zo stonden en met de voetzolen op de grond stampten.

En ik voegde eraan toe: ‘Op deze manier kunnen ze met hun voeten de grond uithollen’.

De engelen glimlachten hierom en zeiden: ‘Het schijnt slechts dat zij zo staan omdat zij bij geen enkel onderwerp denken dát het zo is, maar alleen óf het zo is, en daarover redetwisten.’

En wanneer de gedachte niet verder komt, schijnen zij slechts op een enkele aardkluit te trappelen en te treden, en niet verder te gaan’.

De engelen zeiden verder: ‘Zij die uit de natuurlijke wereld in deze komen en horen, dat zij in de andere wereld zijn, komen op vele plaatsen bijeen tot scharen en vragen waar de hemel is en waar de hel is, en waar God is.’

Maar wanneer zij daarover onderricht zijn, beginnen zij toch te redeneren, te redetwisten en te strijden of er een God is.

Zij doen dit, daar er heden ten dage in de natuurlijke wereld zo veel naturalisten [atheïsten] zijn, en dezen onder elkaar en met anderen, wanneer er van godsdienst sprake is, deze vraag opwerpen, en deze vraag en overweging zelden in de bevestiging van het geloof eindigt, dat er een God is.

Dezen sluiten zich naderhand steeds meer bij de boosdoeners aan.

Dit gebeurt omdat niemand enig goede uit liefde tot het goede kan doen, tenzij uit God’.

Daarna werd ik naar de bijeenkomst geleid, en zie, zij verschenen mij als mensen met geen onknap gezicht en in sierlijke kledij.

En de engelen zeiden: ‘Zij verschijnen zo in hun eigen licht, maar wanneer het licht uit de hemel invloeit, veranderen de gezichten en ook de kleren.’

Dit gebeurde ook zo, waarna zij met donkerzwarte gezichten verschenen, gekleed in zwarte zakken. Maar toen dit licht werd teruggetrokken, verschenen zij weer als tevoren.

Kort daarop sprak ik met enigen uit die bijeenkomst en zei: ‘Ik hoorde de menigte om u heen roepen: o zulke geleerden’.

Daarom zou ik graag met uw toestemming met u over onderwerpen die tot de hoogste opgaven van de geleerdheid behoren, van gedachten willen wisselen’.

Zij antwoordden: ‘Zeg maar wat u wilt, en wij zullen u tevreden stellen’.

Ik vroeg: ‘Van welke aard moet de godsdienst zijn, waardoor de mens zalig wordt?’ En zij zeiden: ‘Wij zullen deze vraag in verschillende vragen opsplitsen, en voordat wij hierover tot een besluit gekomen zijn, kunnen wij geen antwoord geven.

Er dient als volgt in overweging te worden genomen:

- (1) Of de godsdienst iets is.
- (2) Of er al dan niet zaligmaking bestaat.
- (3) Of de ene godsdienst meer uitmaakt dan de andere.
- (4) Of er een hemel en een hel zijn.
- (5) Of er een eeuwig leven na de dood is; en nog veel meer vragen’.

Ik vroeg over het eerste punt: of de godsdienst iets is.

En zij begonnen dit te overwegen met een veelheid aan argumenten.

Ik verzocht hun, dit punt aan de vergadering voor te leggen, en zij droegen het voor.

Het algemene antwoord was, dat die vraag zoveel onderzoek vergde, dat men daarmee niet in een avond klaar kon komen.

Maar ik vroeg: ‘Kan zij door u in een jaar opgelost worden?’ En een van hen zei, dat het niet kon in honderd jaren.

Ik zei: ‘Ondertussen bent u zonder godsdienst, en daar de zaligmaking daarvan afhangt, bent u zonder de voorstelling van, zonder het geloof in, en zonder hoop op de zaligmaking’.

Hij antwoordde ‘Moet er niet eerst worden aangetoond, of de godsdienst bestaat, en wat het is en of het iets is.

En als het er is, moet het er ook voor de wijzen zijn.

Als het er niet is, dan moet het alleen voor het gewone volk zijn.

Het is bekend dat de godsdienst een band genoemd wordt.

De vraag is enkel: voor wie? Is het slechts voor het gewone volk, dan is het op zichzelf niets.

Indien het het ook voor de wijzen is, dan is het iets.’

Nadat ik dit gehoord had, zei ik: ‘U bent allesbehalve geleerden, daar u niets anders kunt denken dan of iets al dan niet is, en dit van de ene naar de andere zijde gooien.

Wie kan een geleerde zijn, wanneer hij niet iets zeker weet, en daarin verder doorgaat, zoals een mens van stap tot stap en allengs tot de wijsheid voortschrijdt.

Daarnaast raakt u de waarheden zelfs niet eens met de nagel aan, maar brengt ze verder en verder weg uit uw gezichtsveld.

Daarom staat het redeneren alleen of iets al dan niet is, gelijk met redeneren over een hoed, die nooit wordt opgezet, of over een schoen, die nooit wordt aangetrokken.

Wat vloeit daar anders uit voort, dan dat u niet weet of iets er is en of het soms niets anders dan een voorstelling is.

Zoals of er zaligmaking bestaat, of er een eeuwig leven na de dood is, of de ene godsdienst beter is dan de andere, of er een hemel en een hel zijn.

Hierover kunt u niets denken, zo lang u bij de eerste stap blijft steken, en daar op het zand stamp, zonder de ene voet voor de andere te zetten en verder te lopen.

Past u wel op, dat uw geest zich niet, door buiten een oordeel te blijven staan, van binnen verhardt en een zoutpilaar wordt.’ Na dit gezegd te hebben, ging ik heen en zij wierpen mij uit verontwaardiging stenen na.

En toen verschenen zij mij als gesneden beelden, waarin niets van menselijke rede gelegen is.

Ik vroeg de engelen naar het lot van hen.

Zij zeiden dat de laagsten van hen in de diepte, en daar in een woestijn, worden neergelaten en gedwongen worden om lasten te dragen.

Daar zij dan niets uit de rede kunnen opbrengen, zwetsen zij en spreken zij onzinnigheden.

Zij verschijnen daar vanuit de verte als ezels die lasten dragen.

334. De derde gedenkwaardigheid.

Hierna zei een van de engelen: 'Volg mij naar de plaats waar zij roepen: o zulke wijzen, en u zult', zei hij, 'monsters van mensen zien.

U zult aangezichten en lichamen zien, die van mensen zijn, en toch zijn het geen mensen'.

Ik zei: 'Zijn het dan beesten?' Hij antwoordde: 'Het zijn geen beesten, maar beestmensen.

Want het zijn diegenen die in het geheel niet kunnen zien of het ware waar is of niet.

Niettemin kunnen zij maken, dat al wat ze maar willen als waar verschijnt.

Zulken worden bij ons 'bevestigers' genoemd.' Wij gingen op het geschreeuw af en kwamen op die plaats aan.

En zie, daar was een bijeenkomst van mannen, en rondom die vergadering een menigte; en in de menigte enigen van adellijk geslacht, die toen zij hoorden dat die mannen alles wat zij zeiden bevestigden, hen met zo'n duidelijke instemming bijvielen, dat zij zich omkeerden en zeiden: 'O zulke wijzen'.

Maar de engel zei tot mij: 'Laat ons niet naar hen toe gaan, maar iemand uit de vergadering bij ons roepen'.

Wij riepen iemand bij ons en gingen met hem terzijde staan, en spraken met hem over verschillende dingen.

Hij bevestigde ze een voor een, dermate dat ze geheel en al als waar verschenen.

En wij vroegen hem of hij ook het tegenovergestelde kon bevestigen.

Hij zei dat hij dat even goed kon doen als de vorige dingen.

Toen zei hij openlijk en van harte: 'Wat is waar? Is er in de natuur van de dingen iets anders waar, dan wat de mens waar maakt? Zeg me wat u maar wilt, en ik zal maken dat het waar is'.

Ik zei: 'Maak dit waar, dat het geloof het al van de Kerk is.' En hij deed dit zo bedreven en vindingrijk, dat de geleerde omstanders daarover in bewondering waren en applaudisseerden.

Daarna verzocht ik hem waar te maken, dat de naastenliefde het al van de Kerk is; en hij deed het. En daarna, dat de naastenliefde niets van de Kerk is.

En hij bekleedde beide stellingen en smukte ze zo op met schijnbaarheden, dat de omstanders elkaar aanzagen en zeiden: 'Is dat niet een wijze?' Ik zei: 'Weet u niet, dat goed leven naastenliefde is, en dat goed geloven geloof is? En is het niet zo, dat wie goed leeft, ook goed gelooft, en dus, dat het geloof tot de naastenliefde en de naastenliefde tot het geloof behoort? Ziet U niet, dat dit waar is?' Hij antwoordde: 'Ik zal dit waar maken en ik zal het zien'.

En hij deed dit en zei: 'Nu zie ik het.' Maar kort daarop maakte hij dat het tegendeel waar was, en toen zei hij: 'Ik zie ook dat dit waar is.' Wij glimlachten hierom en zeiden: 'Zijn het niet tegengesteldheden? Hoe kunnen twee tegenovergestelde dingen als waar gezien worden?' Hierop antwoordde hij verontwaardigd: 'U dwaalt; beide zijn waar, daar niets anders waar is dan wat de mens waar maakt.

In de nabijheid stond iemand, die in de wereld een gezant van de hoogste rang was geweest.

Hij was over wat hij gehoord had verwonderd en zei: 'Ik erken dat er iets dergelijks in de wereld bestaat, maar toch raaskalt u.

Maak waar, als u dit kunt, dat licht duisternis en duisternis licht is.' En hij antwoordde: 'Dat zal ik gemakkelijk doen.

Wat zijn licht en duisternis anders dan staten van het oog.

Verandert het licht niet in schaduw, wanneer het oog uit het felle zonlicht komt, zo ook wanneer de mens het oog strak op de zon vestigt.

Wie weet niet, dat de staat van het oog dan verandert, en dat daarom het licht als schaduw verschijnt.

En omgekeerd, dat wanneer de staat van het oog terugkeert, deze schaduw als licht verschijnt. Ziet niet de nachtuil de duisternis van de nacht als daglicht en het daglicht als duisternis, en dan de zon zelf als een geheel en al donkere en duistere bol.

Had een mens ogen als een uil, wat zou hij dan licht en wat duisternis noemen? Wat is het licht dan anders dan een staat van het oog, en als het slechts een staat van het oog is, is dan niet het licht duisternis en het duisternis licht.

Dus is het ene waar en het andere waar.’ Maar omdat deze bevestiging sommigen in de war bracht, zei ik: ‘Ik heb opgemerkt dat deze bevestiger niet weet, dat er een waar licht en een dwaas licht is, en dat deze beide lichten als lichten verschijnen, maar dat niettemin het dwaze licht op zichzelf geen licht is, maar ten opzichte van het ware licht duisternis is.

In het dwaze licht is de nachtuil, want binnen in zijn ogen is de begeerte om de vogels te achtervolgen en te verslinden.

Dit licht maakt dat zijn ogen in de nacht zien, net als bij de katten, waarvan de ogen in de kelders als kaarsen verschijnen.

Het is een dwaas licht binnen in haar ogen, dat voortkomt uit de begeerte om muizen te achtervolgen en te verslinden, dat dit tweewegbrengt.

Hieruit blijkt, dat het licht van de zon het ware licht is, en dat het licht van de begeerte een dwaas licht is.’

Hierna verzocht de gezant de bevestiger, waar te maken, dat een raaf wit en niet zwart is.

En hij antwoordde: ‘Ook dit zal ik gemakkelijk doen.’ En hij zei: ‘Neem een naald of een scheermes, en open de vleugels en de veren van een raaf, verwijder dan de vleugels en de veren, en bekijk de raaf op de huid; is zij niet wit? Wat is het zwarte, dat rondom haar is, anders dan een schaduw, waarnaar men toch niet over de kleur van de raaf mag oordelen.

Dat het zwart slechts een schaduw is, ga daarover de beoefenaars van de optische wetenschap raadplegen, en zij zullen het u zeggen.

Of vermaal een zwarte steen of zwart glas tot fijn poeder en u zult zien, dat het poeder wit is.’ Maar de gezant zei: ‘Verschijnt de raaf niet zwart voor het gezicht?’ Waarop de bevestiger hem antwoordde: ‘Wilt u, die een mens bent, iets denken naar de schijn? U kunt weliswaar naar de schijn zeggen, dat de raaf zwart is, maar u kunt het niet denken.

Zo kunt u bijvoorbeeld naar de schijn zeggen, dat de zon op- en ondergaat, maar daar u een mens bent, kunt u dit niet denken, want de zon blijft onbeweeglijk stil staan en de aarde beweegt zich voort.

Zo is het ook met de raaf gesteld.

Schijn is schijn.

Wat je ook wilt zeggen, een raaf is geheel en al wit, en wordt ook wit als zij oud wordt.

Dit heb ik gezien’.

Na deze woorden zagen de omstanders mij aan.

Daarom zei ik: ‘Het is waar, dat de vleugels en de veren van binnen iets van het witte hebben, en evenzo haar huid.

Maar dit is niet alleen bij de raven het geval, maar bij alle vogels in het heelal, en elk mens onderscheidt de vogels naar de schijn van hun kleur.

Wanneer dit niet gebeurde, zouden wij van elke vogel zeggen, dat hij wit is, wat dwaas en onzinnig zou zijn.’

Daarna vroeg de gezant: ‘Kunt u waar maken, dat u waanzinnig bent?’ En hij zei: ‘Ik kan het, maar ik wil het niet.

Wie is niet waanzinnig?’ Daarna vroeg men hem, openhartig te zeggen, of hij schertste dan wel of hij geloofde dat er niets waar is behalve wat de mens waar maakt.

En hij antwoordde: 'Ik zweer dat ik dat geloof'.

Hierna werd deze alles-bevestiger naar de engelen gezonden om te laten onderzoeken van welke aard hij was.

Dezen zeiden na het onderzoek, dat hij zelfs niet een greintje verstand bezat, daar bij hem al wat boven het rationele ligt, gesloten was, en alleen dat wat beneden het rationele ligt, geopend was.

Boven het rationele is het geestelijk licht, en beneden het rationele is het natuurlijke licht.

Dit licht is bij de mens van dien aard, dat hij al wat hem belieft, kan bevestigen.

Maar wanneer het geestelijk licht niet in het natuurlijk licht vloeit, ziet de mens niet of iets waars waar is, en dus evenmin of iets vals is.

Het een en het ander zien, komt voort uit het geestelijk licht in het natuurlijk licht.

Het geestelijk licht is uit de God van de hemel, die de Heer is.

Daarom is deze alles-bevestiger mens noch beest, maar een beestmens.

Ik vroeg de engelen naar het lot van zulke mensen, namelijk of zij samen kunnen zijn met de levenden, aangezien de mens het leven heeft uit het geestelijk licht, en hieruit zijn verstand voortkomt.

Zij zeiden dat zulken, wanneer zij alleen zijn, hoegenaamd niets denken en daarom niets spreken kunnen, daarentegen stom staan als automaten en als in een diepe slaap.

Maar dat zij ontwaken zodra zij met de oren iets opvangen.

Zij voegden daaraan toe, dat diegenen zo worden, die in hun binnenste kwaad zijn.

In hen kan het geestelijk licht niet uit het hogere invloeien, maar alleen iets geestelijks via de wereld, waaraan zij het vermogen tot bevestigen ontlenuen.

Nadat dit gezegd was, hoorde ik een stem uit de engelen, die hem onderzocht hadden, die zei: 'Maak, uit wat u gehoord hebt, een algemene gevolgtrekking'.

En ik maakte deze: alles naar eigen believen te kunnen bevestigen, behoort niet tot het inzicht. Maar kunnen zien, dat het ware waar, en dat het valse vals is, en dit bevestigen, behoort tot het inzicht.

Hierna keek ik naar de vergadering, waar de bevestigers stonden, met de menigte om hen heen, die 'o zulke wijzen' riepen.

En zie, een donkere wolk omhulde hen, en in de wolk vlogen uilen en vleermuizen.

Er werd tot mij gezegd: 'De in deze wolk vliegende uilen en vleermuizen zijn overeenstemmingen, en daaruit de verschijningen van hun gedachten.

Want de bevestigingen van valsheden, die zover gaan, dat zij als waarheden verschijnen, worden in deze wereld uitgebeeld in de vorm van nachtvogels, waarbij een dwaas licht de ogen van binnen verlicht, waardoor zij de voorwerpen in de duisternis als in het licht zien.

Zo'n dwaas geestelijk licht hebben degenen, die valsheden bevestigen totdat zij als waarheden verschijnen en daarna voor waarheden gehouden worden.

Al dezen zijn in een visie achteraf en niet in enige eerdere visie.'

335. Vierde gedenkwaardigheid.

Toen ik eens in de ochtendschemering uit de slaap ontwaakte, zag ik als het ware spookbeelden in verschillende gedaanten voor mijn ogen.

Daarna, toen het morgen was geworden, zag ik dwaze lichten in verschillende vormen, sommige als volgeschreven perkamenten, die opgevouwen en telkens weer opgevouwen ten slotte als vallende sterren verschenen, en bij het neervallen in de lucht verdwenen.

Sommige zag ik als opengeslagen boeken, waarvan er enige glommen als kleine manen, en enige brandden als kaarsen.

Onder deze waren boeken, die zich in de hoogte verhieven en in de hoogte vergingen, en andere die op de aarde neervielen en daar in stof uiteenvielen.

Uit deze verschijningen maakte ik op, dat onder deze luchtverschijnselen personen stonden, die over denkbeeldige dingen, welke zij voor hoogst belangrijk hielden, redetwisten.

Want in de geestelijke wereld vertonen zich dergelijke verschijnselen in de atmosfeer zodanig als de redeneringen van hen die daaronder staan.

En direct werd mij het gezicht van mijn geest geopend, en ik zag een aantal geesten, bij wie de hoofden met lauweren omkranst en de lichamen in gebloemde toga's gehuld waren.

Dit betekende dat het geesten waren, die in de natuurlijke wereld beroemd waren geweest om hun geleerdheid.

Daar ik in de geest was, trad ik naderbij en mengde mij in de vergadering.

Toen hoorde ik dat zij onder elkaar scherp en vurig streden over de aangeboren denkbeelden, namelijk of er in de mensen van geboorte af aan enige van die denkbeelden waren, zoals in de beesten.

Zij die dit ontkenden, wendden zich af van hen die dit bevestigden en tenslotte stonden zij van elkaar gescheiden, als de gelederen van twee legers, gereed om met de degens op elkaar los te slaan.

Daar zij echter geen degens hadden, streden zij met spitse woorden.

Maar plotseling stond toen een zekere engelgeest in hun midden, die met luide stem sprak: 'Ik hoorde op een afstand niet ver van u, dat u in een verhitte woordenstrijd verkeert over aangeboren denkbeelden, namelijk of de mensen enige daarvan hebben zoals de beesten.

Maar ik zeg u, dat de mensen in het geheel geen aangeboren denkbeelden hebben, en dat ook de beesten in het geheel geen denkbeelden hebben.

U strijdt gaat daarom nergens over, of zoals men zegt, over geitenwol of over de baard van deze eeuw'.

Toen zij deze woorden hoorden, ontstaken allen in woede en schreeuwden: 'Gooi hem eruit. Hij spreekt tegen het gezonde verstand'.

Maar toen zij hun voornemen om hem te verjagen, wilden uitvoeren, zagen zij dat hij door hemels licht omringd was, waar doorheen zij niet konden doorbreken.

Want hij was een engelgeest.

Zij traden daarom terug en verwijderden zich iets van hem.

Nadat het licht zich had teruggetrokken, zei hij tot hen: 'Waarom bent u zo fel? Hoort eerst toe en verzamel de redenen die ik u aan zal voeren en maak daaruit dan zelf de slotsom op.

En ik voorzie dat zij die over oordeel beschikken, hun instemming zullen geven en de in uw gemoederen opgestoken stormen zullen kalmeren'.

Op deze woorden zeiden zij met een toon, waarin toch nog verontwaardiging lag: 'Spreek dan en wij zullen luisteren.'

De engel begon toen te spreken en zei: 'U gelooft dat de beesten aangeboren denkbeelden hebben, en u hebt daaruit opgemaakt, dat hun daden vanuit de gedachte schijnen voort te komen, terwijl zij toch hoegenaamd niets hebben wat tot de gedachte behoort.

En van denkbeelden kan alleen gesproken worden met betrekking tot de gedachte.

Het kenmerk van de gedachte bestaat hierin, dat men om een of andere reden op een bepaalde manier handelt.

Overweeg nu eens, of de spin die op de kunstigste wijze haar web weeft, in haar nietig kleine kopje denkt; ik zal mijn draden in deze ordening spannen en ze met dwarsdraden verbinden, opdat mijn web niet uit elkaar scheurt bij een opkomende luchttrilling.

En aan de binneneinden van de draden, die het middelpunt zullen vormen, zal ik voor mij een verblijfplaats maken.

Van waaruit ik al wat in het web valt, zal waarnemen om daarop toe te schieten.

Wanneer bijvoorbeeld een vlieg in het web raakt, dan zal zij daarin verstrikt worden en ik zal mij direct op haar storten en haar omspinnen, en zij zal mij tot voedsel dienen.

Verder, of een bij in haar nietig kleine kopje denkt: ik ga uitvliegen; ik weet waar bloeiende velden zijn en daar zal ik was zuigen uit de bloemen, en honing, en uit de was zal ik aaneengrenzende celletjes in rijen bouwen, zodanig, dat ik en mijn metgezellen vrij, net als op straten in en uit kunnen gaan.

En daarna zullen wij daarin overvloedig honing kunnen wegzetten, zodat er genoeg is voor de komende winter, opdat wij niet sterven.

En verder tal van andere wonderbaarlijke dingen, waarin zij niet alleen met de politieke en economische voorzorg van de mens wedijveren, maar deze in sommige gevallen nog overtreffen (zie boven n.12 [7]).

Verder, of de horzel in haar kleine kopje denkt: Ik zal met mijn metgezellen een huisje bouwen van dunne houtvezeltjes, met wanden die wij van binnen in doolhofvorm rondom zullen doortrekken.

En in het binnenste daarvan zullen wij een soort van plein aanleggen, dat een ingang en een uitgang zal hebben.

En wel zo kunstig aangebracht, dat geen ander levend wezen dan alleen wat tot onze familie behoort, de weg vindt tot het binnenste, waar wij tezamen komen.

Nogmaals, of de zijdeworm, zo lang hij nog een rups is, in zijn kleine kopje denkt: het is nu tijd dat ik me klaar maak om zijde te gaan spinnen, en wel opdat ik, wanneer die gesponnen is, wegvlieg en ik in de lucht, waarin ik mij voorheen niet heb kunnen verheffen, speel met mijn soortgenoten en mij van nageslacht voorzie? Denken evenzo de overige wormen, wanneer zij onder de muren doorkruipen en nimfen, goudpoppen, chrysalieden en tenslotte vlinders worden? Heeft een vlieg enig begrip omtrent de ontmoeting met een andere vlieg, namelijk dat het hier en niet daar moet wezen?

Is het met de dieren van grotere lichaamsomvang niet net zo gesteld als met deze diertjes, zoals met vogels en allerlei gevleugelde dieren wanneer zij paren, en ook wanneer zij hun nesten bouwen, daarin eieren leggen, daarna broeden, de jongen uitbroeden, deze voedsel aanreiken, ze opvoeden tot ze uitvliegen, en ze daarna van hun nesten weggagen, als waren ze hun kroost niet, behalve talloze andere dingen meer.

Is het niet ook zo gesteld met de beesten op het land, met de slangen en met de vissen? Wie van u kan uit de zojuist aangehaalde voorbeelden niet zien, dat hun spontane daden niet voortvloeien uit enige gedachte.

Enkel en alleen in verband met gedachte kan van denkbeeld gesproken worden.

De dwaling dat beesten denkbeelden hebben, vloeit nergens anders uit voort dan uit de overtuiging dat zij evenzeer denken als de mensen, en dat alleen de spraak het verschil maakt.'

Hierna keek de engelgeest in het rond, en daar hij hen nog zag aarzelen of de beesten al dan niet gedachten hebben, vervolgde hij zijn toespraak en zei: 'Ik merk, dat u vanuit de daden van de redeloze dieren, welke aan de menselijke gelijk zijn, nog het waanidee aanhangt, dat zij gedachten hebben.

Daarom zal ik u zeggen vanwaar die daden komen.

Elk beest, elke vogel, elke vis, elk reptiel en elk insect heeft namelijk zijn natuurlijke zinnelijke en lichamelijke liefde, waarvan de woonplaats hun kop en de hersenen daarin is.

Door deze hersenen vloeit de geestelijke wereld rechtstreeks in de zintuigen van hun lichaam, en bepaalt door middel daarvan hun daden.

Dit is de oorzaak dat de zintuigen van hun lichaam veel fijner zijn dan de menselijke.

Het is deze invloeiing uit de geestelijke wereld, die instinct wordt genoemd.

Deze wordt instinct genoemd omdat die zonder de bemiddeling van de gedachte bestaat.

Er bestaan ook toevoegingen aan het instinct, die uit de gewoonte voortkomen. Maar hun liefde, waardoor vanuit de geestelijke wereld de bepaling tot daden komt, gaat alleen uit naar voeding en voortplanting, en niet naar enige wetenschap, naar enig inzicht en naar enige wijsheid, door welke de liefde bij de mensen zich achtereenvolgens ontwikkelt.

Dat de mens evenmin aangeboren denkbeelden heeft, kan duidelijk hieruit blijken, dat hem niet enige gedachte is aangeboren, en waar geen gedachte is, is ook geen denkbeeld, want zij behoren wederkerig tot elkaar.

Dit kan men opmaken uit de pasgeboren kinderen, namelijk dat zij behalve zuigen en ademen niets kunnen.

Dat zij kunnen zuigen is niet vanuit het aangeborene, maar vanuit het voortdurend zuigen in de baarmoeder.

Dat zij kunnen ademen komt omdat zij leven, want dit is het universele van het leven.

De zintuigen zelf van hun lichaam zijn in een uiterste vaagheid, en met moeite werken zij zich achtereenvolgens door die vaagheid heen door de voorwerpen, en ook hun bewegingen door gewoonten.

En gaandeweg, naarmate zij woorden leren stamelen en ze aanvankelijk zonder begrip uiten, ontstaat een zekere vage fantasie, en naarmate deze verheldert, wordt een vaagheid van verbeelding geboren, en daaruit een vaagheid van gedachte.

Overeenkomstig de vorming van deze laatste staat bestaan er denkbeelden, die zoals gezegd, met de gedachte één zijn.

De gedachte die eerst in het geheel niet aanwezig was, groeit door onderricht.

Daarom hebben de mensen denkbeelden, maar dit is niet aangeboren, maar gevormd, en hieruit vloeien hun spraken en handelingen voort.'

Dat de mens niets anders is aangeboren, dan het vermogen tot weten, tot verstaan en tot wijs worden, alsmede de neiging om niet alleen wetenschap, inzicht en wijsheid lief te hebben, maar ook de naaste en God, zie men boven in gedenkwaardigheid nr.

48 en ook in een gedenkwaardigheid iets verder.

Na deze toespraak keek ik rond, en zag dichtbij Leibnitz en Wolf staan, die met grote aandacht de door de engelgeest aangevoerde redenen volgden.

Toen trad Leibnitz naderbij en uitte zijn instemming, maar Wolf ging heen, zowel ontkennend als bevestigend, want hij beschikte niet over het innerlijk oordeel, waarover Leibnitz beschikte.

Einde van hoofdstuk 5.

